

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

61. Lycurgi leges, quas Lacedæmonijs tulisse fertur teste Plutarcho in vita eius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Constituit, vt sceminæ, quæ viros parum ad rem coniugalem idoneos fortitæ essent, vnum, quem mallent ex mariti propinquis impunè profus admitterent.

Pecuniarès dotes è medio sustulit, vt pauca vestimenta, & vasa quædam paruo empta pretio paterna domo ferret mulier: testabatur coniugij societatem non pretio, & sed liberorum amore, & charitate iungi oportere.

Si quis in sacro, aut in iudicio in ciuem conuicium contulisset, quinque drachmis multaretur.

Legendæ pecuniæ, cæterarumque rerum facultatem testari volentibus permisit, quum prius patri instituto in familia esse deberent, ad familiamque pertinerent: vnde amicitia in hac parte propinquitati, & gratia necessitati prælara est.

Ploratus, eiulatus, & lamentationes lugubres in alieno funere sustulit, constituit quoque, vt subsidia alimentauæ filius patri denegaret, à quo non esset arte: aliqua ad vitæ vsum institutus.

Lege cauit, ne plures decem tibicinibus ad funerum pompam adhiberentur.

Voluit etiam, vt qui illegitimo essent toro procreati, parentes non alerent. Nam qui meretricio congressu non abstinere, videtur non liberorum procreationi, sed libidini, & voluptati studere.

Morchum in adulterio deprehensum impunè necari permisit. Qui vim ingenue virginis intulisset, decem drachmis multari decreuit.

Ius vendendæ filix fororisue sustulit, nisi in Pupro deprehensa.

Qui lupum viuum attulisset quinque drachmas acciperet ex publico: qui lupam, drachmam vnam: Athenienses hanc belluam insectabantur, quippe quæ non solum pecuniarie rei, sed etiam agrorum cultui est infesta & noxia.

Præcepit, vt eorum liberi, qui in prælijs occubissent, publicè nutrentur, & instituerentur, quo sanè animati singuli in bellis fortiter, & strenuè dimicarent: voluit itidem vt & is, qui in bello oculum amisisset, aleretur ex publico.

Lege vetuit, ne is fieret curator, ad quem post pupillorum obitum substantia, & hæreditas perlineret. Cauiet item, ne liceret annulario venditi annuli sigillum seruare.

Lege sanxit, vt qui alteri vnum oculum erueret, ipse ambos amitteret, vel saltem alterum. Statuit, vt canis, qui cuiquam nocuisset, trunco quatuor pedum longitudine alligatu dederetur.

Legem tulit, vt quæ non posuisti, ne tollas: si quis secus fecerit, capitali pœna multetur.

Principem, si ebrius deprehensus esset, voluit, morte multandum.

Statuit, vt Athenienses, dies secundum lunæ cursum numerarent.

Ex omni genere frugum mel, & cera m extra fines Atticos expotari permisit.

Nullum ciuitate donari, nisi opificem, qui cum tota domo Athenas se contulisset, aut per-

petuo exilio pulsus esset è natali solo.

Has leges teste Plutarcho in vita Solonis, Solon ligneis tabulis inscribendas, & in centum annos sancendas curauit. Earum præcepticem Mineruam fuisse dixit: & in verba sua iurare in foro ad lapidem Senatium, & populum induxit.

Cætos in bello in hunc modum sepeliebant, facto ante triduum tabernaculo mortuorum ossa proponebantur, & propinquorum quisque reliquijs, si quid luberet, imponebat: cum funera efferebantur singularum tribuum, ex singulis tribubus quælibet, suæ tribus ossa continens portabat in vehiculis, efferebant funus promiscuè voluntarij quinque, vel ciues, vel hospites, foeminis propinquitate coniunctis ad sepulchrum eiulantibus, & condebant in publico monumento extra urbem apud suburbana: & postquam mortuum humauerant, aliquis à ciuitate delectus vir ad id idoneus super eum orationem habebat, qualem decebat, de eius laudibus, & deinde cuncti discedebant.

Cap. LXI.

Lycurgi leges quas Lacedæmonijs tulisse fertur teste Plutarcho in vita eius.

Primum omnium Lycurgus seniores è republica viginti octo delegit, qui regibus assiderent, & vna cum eis de rebus consultarent, atque decernerent, vt is seniorum ordo velut arbiter esset inter regiam potestatem, & vim populi: ne aut rex potestate abuteretur, & tyrannicum quidpiam moliretur, ne item imperio scuiret: aut ne multitudo in contumaciam, & ferociam procederet, paucos è multitudine elegit, ne nimium Democratia inualeceret.

Voluit, vt quæ ordo seniorum vnà cum regibus decreuisset, reliqua multitudo sciret.

Agros diuise, nam persuasit multitudini, vt solum omne Laconicum in medio positum æquis portionibus in singulos diuideretur, oportere ratus ciuem ciui, ingenio, virtute diligentia, & industria, non luxu, non diuitijs, & opulentia prestare. Diuisa igitur est vniuersa terra in triginta nouem millia fortium: vrbanus ager in nouem millia: paganicus, & municipalis in duplo, & amplius maiorem numerum. Portio quælibet ea fuit, quæ viro frumenti medimnos septuaginta, sceminæ duodecim annuos ferret.

Omnem auri, & argenti vsum è medio sustulit: & ferreum nummum induxit, ignitum ferum, ex quo nummum percussit, aceto extinxit, vt ad nullam rem amplius ob molliem vile redderetur.

Omnes artes, quibus aliquid ex auro, argento, ferroue consistatur, ex vrbe eiecit: vnde artifices se alio contulerunt.

Publica voluit esse cõuiuia, vt diuites promiscuè, & pauperes simul epularètur, vt omnem ex

ciuitate

ciuitate luxum tolleret; hunc conuiuandi morem Philias dixerunt, quod essent publicæ, & communis amicitia, & humanitatis argumentum. Permisit, vt qui sacrificij, aut venationis causa conuiuio abfuissent, domi cenarent reliqua multitudo conuiuio adesse debebat, conferebant ad hoc conuiuium quotannis singuli farinæ medimnum, vinicosos octo, casei quinque minas: inde fiebat, vt quisque parsimonie assueceret. Frequentabant id pueri etiam velut temperantia, & omnis ciuili disciplina Gymnasium, ibi vrbani sermonibus assuescere & iocari discabant, ac sine scurrilitate canillari.

Virgines cursu, palestra, iaculo, disco exercebantur, vt otio, & muliebribus delictis sublatis robustiores ad tolerandos partus redderentur.

Nudæ, vt pueri in publico versabantur, saltabant, & cantabant in sacrificijs, & festis ac sacris diebus.

Nubebant virgines raptu maturæ iam viro, & eas sine dote nubere præcepit, vt vxores non pecuniæ causa eligerentur: seueriusque viri suas vxores coercerent, cum nullis dotis frænis tenerentur.

Non prius sponsus sponsam aspiciet interdiu, quam ex illa factus esset pater: noctu tantum interim ad eam accedebat.

Qui cælebs vixisset Gymnicis, & publicis spectaculis arcebat: nudusque hyeme forum circuibat: nec vt cæteri senes, in honore apud iuuenes erat.

Licebat seniorum cuique honestum, ac probum aliquem ex iuuentute ad vxorem procreationis causa admittere: & vbi eam alieno semine impleffer, suum habere, quod nasceretur, nec id probò dabatur: Ridicula profecto lex, & cum ipso naturæ iure pugnans, quam cæteræ quoque gentes ridebant, & detestabantur.

Ius alendi partus nullum parentibus erat: natus infans in publicum deferrebat ad certum locum: vbi magno effecto puero, si eum cæteri probabant, ex nouem milibus tortium, in quas diuisus fuit vrbani ager, vnam illi ascribendam curabant: sin minus, vt reipublicæ inutilem reiciebant iniqua quoque lex quæ parentes iure suo in filios orbabat.

Pueri à septimo anno in æqualium coetu exercebantur, literasque pro necessitate addiscebant. Ad cutem tondebantur, nudis pedibus incedebant: duodecimo anno tunicam vnicam patrio instituto sortiebantur: neque balnea, neque fomenta vlla sciebant, natu grandiores lignari imperauit, minores onera ferre, furta quæ rere, furtum, vt honestum permisit. Qui deprehensi erant in furto, flagris cadebantur, non quia nefas esset furari, sed quia parum prudenter, & ingeniose furati essent.

Iussit, vt omnes quæstiuos artes ex vrbe pellerentur, bellicæ tantum exercitationis studio omnes ciues teneri voluit.

Permisit in vrbe cadauera sepeliri tum etiam circa templa monumenta fortiri. Nec viri nec foeminae nomen licebat cuiquam sepulchro inscribere, nisi eorum, qui in bello fortiter perijissent.

Lugendi tempus vndecim dierum spatio prescripsit.

Non permisit ciuibus peregrinari, ne alienos mores in vrbem, & patriam importarent. Immo, & peregrè delatos nisi qui Reipublice vtilis essent vrbe excludit: ne quid peregrinae disciplinae Lacedæmones imbiberent: inhumana profecto lex, quæ cum iure naturali pugnat.

Iuuenibus non amplius vna veste toto anno vti permisit, nec vnum cultius quam alterum:

Emi singula non pecunia, sed mercium permutationes, & compensatione iussit.

Maximum honorem non diuitibus, & potentibus, sed senioribus deferri voluit.

Voluit, vt sine muris vrbes ædificarentur, rarus bellica ciuium virtute non muris vrbes defendi.

Pueros puberes non in forum, sed in agrum deduci iussit, vt primos annos non in luxuria, sed in omni labore, & opere agerent: nihil eos somni, & quietis causa subternere, sine pulmento cibum sumere, nec prius in vrbem redire, quam viri facti essent, constituit.

Voluit, vt Lacedæmones graui oratione vterentur, & sententijs breui sermone comprehensis: ita vt res in prouerbum abierit facilius philosophari homines posse, quam Laconicum sermonem imitari.

Regibus potestatem, & ius indicendi, inferendi, & gerendi bellum, Magistratibus iudicia, Senatui custodiam legum, populo creandi, & deligendi Senatam, & quos vellet magistratus constituendi concessit.

Harum legum dixit Apollinem Delphicum auctorem fuisse: & eius præcepto se eas dedulisse, & promulgasse. Deinde, vt æternitatem suis legibus daret iureiurando ciues obstrinxit, nihil eorum, quæ sanxisset, mutatuos, priusquam ipse reuenteretur: dixit enim se ad Oraculum Delphicum profecturum, vt consuleret quid mutandum, addendum, detrahendumque suis legibus Apollini videretur. Profectus est autem Cretam, ibique perpetuò mansit: & moriens præcepit, vt ossa sua in mare proijcerentur, ne Lacedæmonem delatis Spartani se à iureiurando de non mutandis legibus absolutos esse existimarent.

Cap. LXVIII.

Leges Regiæ Romanorum.

Inter omnes Respublicas gentium, Romanorum Respublica legum tractatione sapienter olim, & laudabiliter instituta esse perhibetur: quæ primò administrari ac gubernari cepit Regijs legibus, mox legibus 12. Tabularum, postea multis alijs legibus à populi seu plebis Magistratibus constitutis, deinde multis Senatibus consultis, plebis citis, prætorum edictis, turis peritorum responsis, & postremò Cæsari placitis, siue Imperatorum constitutionibus, Regiæ leges latæ esse tradit à Romulo. Num Pópilio, & cæteris deinceps